
SHABBOS & SHEMITTAH

MARCH 19, 2023
YU TORAH MITZION KOLLEL
פי ויקרא תשפ"ג

נחמה - תורה
נחמה

עוד התורה מאירת עינים בדברים גדולים מכל אלו היא החכמה הנעלמת מעיני כל חי ורחבה מני ים, והוא שכל התורה כלה שמותיו של הקב"ה, ובכל פרשה ופרשה יש בה שם שבו נוצר הדבר או שנעשה בו או שנתקיים אותו ענין בו. ויש במקצת זה ספר והוא הנקרא שמוש תורה שמפרש בפרשיות שמוש כל אחת מהן והשם היוצא ממנה והאיך יוצא ממנה והאיך משתמשין בה, אבל יש לנו קבלה שיותר ממה שכתוב בספר ההוא הם שמות, כל התורה כלה מבראשית ועד לעיני כל ישראל כלה שמות, כגון שנאמר בראשית יתברא אלהים או היוצא בזה, לכן נפסל ספר תורה בחסרון אות אחת או ביתרון ואלו כתב אדם (שמות מ"ו יח) יי ימלך לעולם ועד מלא וי"ו פסל ספר תורה כלה, וזה סבור שלא הזיק כלום ומה ידע משה רבינו ע"ה כל מה שיכול ושם נברא לידע ולהבין, וכן בנביאים מפרשת המרכבה של יחזקאל יוצאים שמות של סתחי הכלות, ומפרשת הנקעה יוצא השם שבו אדם מחיה מתים, ודבר נודע לרבים כי מססוקי ויסע ויבא ויט (שמות י"ד י"ט) יוצא שם של שבעים ושנים אותיות שבו משתמשין חסידי הדורות היודעים אותו להמית ולהחיות לנתוש ולנתוץ להאבד ולהרוס לבנות ולנמוע:

ועוד התורה מאירת עינים בעתידות, ואנו יודעין שאין כל הנביאים ולא ספר דניאל מפורשים בגלות הזה ובאחרים שעברו עלינו ובנאולה עתידה יותר מתורת משה רע"ה שהיא תורת יי תמימה כלומר שהיא שלמה בכל בחכמה ובכל דבר ולא יחסר כל בה כמו שאמר פסוק (דברי' ח' ט') לא תחסר כל בה, והנח בתחלת היצירה רמו שנות העולם בששה ימים נברא העולם, ומה תלמוד לומר והלא ביום אחד יכול להבראות אלא רמו למה שאמרו שיתא אלפי שנה הוי עלמא וחד חריב וכו', וכן אמרו במסכת תמיד בשביעי היו אומרים מזמור שיר ליום השבת מזמור שיר לעתיד לבא ליום שכלו שבת ומנוחה לחי עולמים כמו שאנו עתידים לבא, והיינו דכתיב (שמות כ' י"א) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ואינו חסר בי"ת כמו שאמרו המפרשים אלא רמו כי ששת ימים הם ימי השמים והארץ, ואתם יודעים כי שנות השמיטה כימי השבוע כי הקב"ה בחר ביום השביעי ובשנה השביעית ובחדש השביעי והוא ראש השנה ויום הכפורים, וחנה חשמיטח אע"פ שהיא מחובי לאוין החמיר בה הכתוב ביותר דכתב או תרצה

כה, ג שש שנים.

ענין השנים כימי בראשית. וכן אמרו (תורת כהנים פרק א, ב): כשם שנאמר "שבת לה" בשבת בראשית כן בשמיטה. ולזה, ביום שלישי וביום ששי נאמר "כי טוב" שתי פעמים. לכן בשנה השלישית ובשנה השישית צריך ליתן מעשר עני ולהטיב לזולתו. וזה רמז נאה.

כה, ג (שש שנים תזרע שדך).

ובתורת כהנים (פרשה א פסקא ו): יכול אף שנת היובל תהיה עולה למנין שני שבוע? ת"ל שש שנים תזרע שדך וכו' — שני זרעים עולות ממנין שני שבוע, ואין שני היובל עולות

(כה, ג) 1. חפץ חיים: פירוש, ששנת מ"ט היתה שנת השמיטה, ושנת החמישים הוי יובל, ולזה הייתי אומר דלימנו שנת החמשים לשנה הראשונה של השמיטה הבאה. 2. שם: דקרא יתירא הוא, דאין צריך להודיע אימתי נזרע, והיה לו לומר רק שבשביעית לא נזרע! אלא להודיע לנו דשש השנים שלפני השביעית יהיו כולן שנים של זריעה. 3. גמרא. ורבנן — שנת חמשים אתה מונה, ואי אתה מונה שנת (היובל שנת) חמשים (לסוף יובל שעבר) ואחת (למנין יובל הבא. כלומר, אי אתה מונה שנת היובל הבא אלא משנה שלאחר היובל — רש"י). ולאפוקי מדר' יהודה דאמר (במסכת נדרים) שנת חמשים עולה לכאן ולכאן (שנת היובל ושנה ראשונה לשמיטה הבאה — רש"י). תוספות. אמר ר"י: אפילו כי הלכה כרבי יהודה דאמר שנת החמשים עולה לכאן ולכאן, מדאמרינן בפרק קמא דעבודה זרה (ט, ב) בשמעתא דתנא דבי אליהו, גבי מאן דלא ידע בכמה שני בשבוע קאי, נשקול מכל מאה תרתי ושדי אפרטי, וכל הסוגיא כדבריו. ועוד דסתם מתניתין דהכא אוקמא כר' ישמעאל, דפליג ארבנן דפליגי על רבי יהודה. ועוד דלר' ישמעאל מקדשין חדשים, ואנן קיי"ל בכוליה ש"ס שמקדשין חדשים, ור' יוסי שנימוקו עמו קאי כר' ישמעאל בפ"ק דקידושין דאית ליה דיובל בתחילתו משמט, ובערכין מוכח דמאן דאית ליה מתחילתו משמט סבר לה כר' ישמעאל דאמר מראש השנה חיילא יובל... 4. "וקדשתם את שנת החמשים שנה", מה תלמוד לומר? (פירוש, מלת שנה קרא יתירא, דהל"ל "את שנת החמשים" — ראב"ד), לפי שנאמר "בעשור

ממנין שבוע? בזה אנו רואים דלא כמו שחשבו רבותינו בעלי התוספות בראש השנה דף ט, א דה. ולאפוקי, דלרבנן דפליגי על ר' יהודא על כרחך סברי דלא כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא, דיובל משמט מתחילתו. 3. דהכא חזינא דתורת כהנים סובר כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא לקמן פרק ב פסקא א, 1, וסבר "דיובל היא שנת החמשים", קא אתי דאין מקדישים בסופה כמפורש לקמן פרק ג פסקא א, 5. ובכל זאת אין היובל עולה למנין, מהך קרא ד"שש שנים... תזמור וכו'". והא דדחינן להך ראיא בנדרים סא, א מ"ועשת התבואה לשלוש השנים" 1, עיין לקמן בתורת כהנים פרק ד פסקא

לחודש", שיכול אין לי שנה מתקדשת אלא בעשור לחודש — כשהוא אומר "וקדשתם את שנת החמשים שנה" מלמד שהיא מתקדשת מראש השנה (שמראש השנה נאסר בחרישת קרקע, ד"שנה" משמע שנה שלימה — חפץ חיים). אמר ר' יוחנן בן ברוקא (פירוש, וא"ת כיון שקידוש מתחיל מראש השנה, למה אמר "בעשור לחודש השביעי"? ח.ח.) לא היו עבדים משועבדים לאדוניהם ולא נפטרינן לבתיהם, ולא שדות חוזרות לבעליהם, אלא אוכלים ושותים ושמחים ועטרותיהם בראשיהם עד שהגיע יום הכיפורים. הגיע יוה"כ, תקעו שופר, חזרו שדות לבעליהם ועבדים נפטרים לבתיהם. 5. "יובל היא שנת החמשים שנה", מה תלמוד לומר? שיכול כשם שבכניסתה מתקדשת בראש השנה, אף יציאתה תהא מתקדשת והולכת עד יום כיפור, שכן מוסיפים מחול על הקודש? ת"ל "יובל היא שנת החמשים שנה תהיה לכם" — אין קדושתה אלא עד ראש השנה. 6. שיטת התורת כהנים אצלנו (אותה ת"כ הסבורה כר' ישמעאל בנו של ריב"ב) היא כרבנן דפליגי על ר' יהודה, דהיינו שאין היובל עולה למנין (רבינו סבור כי כל הברייתות בתורת כהנים יד אחת כתבתן). 7. דחגיגה, פלוגתא דרבי יהודה ורבנן: — "וקדשתם את שנת החמשים שנה" — שנת החמשים אתה מונה, ואי אתה מונה שנת חמשים ואחת, מכאן אמרו: יובל אינו עולה למנין שבוע. ר' יהודה אומר: יובל עולה למנין שבוע. אמרו לו לר' יהודה, הרי הוא אומר "שש שנים תזרע שדך" ואין כאן אלא חמש (בשמיטה שלאחר היובל)! אמר להם: לדבריהם הרי הוא אומר "ועשת את התבואה

יִתֵּן מוֹסַף בְּאָדָם כֵּן יִנָּתֶן בּוֹ: וּמִכָּה בְּהִמָּה יִשְׁלַמְנָהּ וּמִכָּה
 אָדָם יוֹמֶת: מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כִּגְר כְּאֻזְרַח יִהְיֶה כִּי אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹצִיאוּ אֶת־
 הַמִּקְלָל אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּדְגְּמוּ אוֹתוֹ אֲבָן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ
 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

3
 ד כלה
 כהר
 וק
 כה: 2

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינִי לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי

וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם
 וּשְׁבַתָּה הָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךְ וּשְׁשׁ
 שָׁנִים תִּזְמַר כְּרֶמֶךָ וְאִסַּפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ: וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִית

10 אלו סורי
 נאכאכא

שְׁבַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וּכְרֶמְךָ
 לֹא תִזְמַר: אֵת סְפִיחַ קִצִּירְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֲנָבֶיךָ נִזְרָךְ

2 זוקי
 נאכאכא

לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ: וְהִיְתָה שְׁבַת הָאָרֶץ
 לָכֶם לֹאֲכֹלָה לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְשִׁכְיֶיךָ וּלְתוֹשֶׁבֶת הָגָרִים

עִמּוֹךְ: וּלְבַהֲמֹתֶיךָ וּלְחִיָּה אֲשֶׁר בָּאֲרֶצְךָ תִּהְיֶה כֹל־תְּבוּאָתָהּ
 לֹאֲכֹל:

וּסְפַרְתָּ לָךְ שִׁבְעַת שְׁבַתֹת שָׁנִים שִׁבְעַת
 שָׁנִים שִׁבְעַת פַּעֲמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שִׁבְעַת שְׁבַתֹת הַשָּׁנִים תִּשְׁעַת

וְאַרְבָּעִים שָׁנָה: וְהָעִבְרִית שׁוֹפָר תִּרְוַעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר
 לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַכְּפֹרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אַרְצְכֶם: וְקִדַּשְׁתֶּם

אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרַאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל־יֹשְׁבֵיהָ
 יוֹבֵל הוּא תִּהְיֶה לָכֶם וּשְׁבַתֶם אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־

מִשְׁפַּחָתוֹ תָּשֻׁבוּ: יוֹבֵל הוּא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם
 לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נִזְרֶיהָ:

כִּי יוֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׁדָה תֹּאכְלוּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ:
 בַּשָּׁנָה הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ: וְכִי־תִמְכְּרוּ

מִמֶּכֶר לַעֲמִיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל־תּוֹנוּ אִישׁ אֶת־
 אֲחִיו: בַּמִּסְפָּר שָׁנִים אַחֵר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתְךָ בַּמִּסְפָּר

שָׁנִים אַחֵר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עַמִּיתְךָ בַּמִּסְפָּר

4 מה ה' 1
 2 שני קוזר
 3 זולא
 4 (יהושע)
 5 (ז' 2: 3)
 קצג

[THE PRECEPT OF SH'MITTAH, TO LEAVE THE LAND
FALLOW IN THE SEVENTH YEAR]

84 to leave ownerless all that the land will grow in the seventh year, which, on account of this procedure that we were commanded about it, is called the year of *sh'mittah* ("relinquishing, abandoning"); and anyone who wishes to obtain its produce may obtain it—for it is stated, *but the seventh year you shall let it rest and lie fallow, that the poor of your people may eat; and what they leave, the beast of the field may eat. You shall deal likewise with your vineyard and your olive orchard* (Exodus 23:11).

Now, this is the exposition of the Midrash *Mechiliah*:¹ But were the vineyard and the olive orchard not included in the general rule? In other words, when the beginning of the verse states, "you shall let it rest and lie fallow," it includes all that the land will grow, whether fruit of the tree or produce of the earth. Then why did Scripture mention these two specifically?—It is to liken to the vineyard all other kinds of trees, to teach that just as in regard to a vineyard there are both a positive and a negative precept—for it is explicitly written about it, *and the grapes of your uncultivated vine you shall not gather* (Leviticus 23:5)—so are there for every other tree both a positive and a negative precept.²

For this reason Scripture mentioned the vineyard and olive orchard specifically, to teach about this subject [generally]; for Scripture's purpose is not strictly about the vineyard and olive orchard, but that the same law should apply to all other fruits of the tree. In truth, then, it mentioned one³ of them, and this teaches [us] about all. For this is one of the rules by which the Torah is interpreted.⁴

Now this precept, to leave all its produce ownerless, and the other precept which God commanded us, to rest [from working the land]—as written in *sidrah ki tissa*, *in plowing time and in harvest you shall rest* (Exodus 34:21)—are linked together.

At the root of the precept lies the purpose to establish in our heart and set in our thought a firm conception of the doctrine that the world was brought into being as a new entity, out of nothing—for *in six days the Lord made heaven and earth* (Exodus 20:11), and on the seventh day, when He created nothing, He had Himself described [in Scripture] as "resting."⁵ Then in order to remove, uproot and extirpate from our thinking any concept of the world's timeless pre-existence, in which those who deny the Torah believe, thereby demolishing its every

(מקצת שקטת ג'קטול)

כד להפקידו כל מה שהוציא הארץ בשנה השביעית שהיא נקראת מקצת המעשרה והנה שומריהנו כה שנה השמיטה, וזוהי פקודתה כל הולאה לזכות, ששומרה: והשביעית השמיטה ונשקטה ואכלו אביה עמך והתם תאכל חיה השדה כן תעשה לפרקך לזכותך.

ולשון מקרא: וכלא תפריט והניח בך כל הנה, כלומר שראש השמסר ששומר "השמיטה ונשקטה": וכלל כל מה שיוצא בארץ, ביד פרוח אילן או פרוח אדמה, וזוהי פקודת השמיטה, להקיש לכלל ששאר מיני אילן, ללמד שכלל שיש בפרט עשה ולא תעשה, שהרי פקודת נקטב עזר "ואת ענבי תירך לא תבצר", כבודו כל שאר האילן יש פקודת עשה ולא תעשה.

ולפיכך פריט פרט וניח ללמד על ענין זה, כי כוננו הפסוק וכלא תפריט וניח לבר אלא הוא הדין לכל שאר פרוח האילן, אלא שהפסוק אחר מהם והוא קלומר לזל, שיהיו מן הפירות שהמורה תרשח פתח. ומצוה זו שהיא להפקיד כל פירותיה, והפסוק האחר ששומרה האל לשלוח פה, כמו שפסוק ברי תשא "פקודת וברקיע השמיטה", קשר אחר לזה.

ומשאר הפסוק לקבץ בלפניו ולצטר ציור חזק בפקודתנו ענין חדש והולם "כי ששית ימים עשה יי את השמים ואת הארץ", וזוהי השביעית שלא קרא ובר הקבוצה מנוחה על עצמו, ולמצוה הסיור ולקבץ ולשאר מרצותיו ובר הפקודת אשר נאמרו הפסוקים במורה ובר יתוסף כל פקודתה ופקודת חזקתה.

§84

1. I.e. *Midrash* as cited in *Midrash haGadol* and in *ShM* positive precept §34, which our author here follows in the first four paragraphs.

2. There is a positive precept to leave all seventh-year produce free for all to take, and a negative precept (§329) not to harvest it as private property.

3. I.e. one or two.

4. The eighth of the thirteen rules listed by R. Ishmael in the introduction to *Midrash Sifra* (recited at the end of the preliminary, private part of the morning prayers).

5. This expression is found in *Rashi* to Exodus 31:17.

For this reason He (blessed is He) commanded [us] to leave free, ownerless, all that the land will produce in this year, apart from resting in it—so that a man will remember that the land which grows produce for him every single year does not grow it by its own power and aptitude: There is a Lord and Master over it and its owner, and when He so desires, He commands him to leave it all ownerless.

Yet another useful benefit to be found in this is that a man increases [thereby his] trust in the Eternal Lord, blessed is He. For any man who finds it in his heart to give and leave free, ownerless for all the world, all the produce grown by his lands and the inheritance of his fathers for one whole year, and he and his family become trained in this all his life—neither the quality of miserliness nor a lessening of Divine trust will ever seize hold of him.

Then there is the teaching of the Sages that the duty to refrain from

[illegible][illegible]

6. Leviticus 25:4-5.

8. I.e. a tree which sheds its fruit, for the purpose that people should pray for it..

10. So that the owner should not be thought a sinner who is fertilizing the field.

11. Mishnah, Sh'vi'ith iii 1 (Rambam *ibid.* ii 1). A *se'ah*, in one view, is 0.3 cubic feet (3294 cubic centimeters); and 0.5 cubic feet (14,333 cubic centimeters) by another view.

R. Tzvi
Hirsch
Kalisher

אין דאז לאנד קאמפט. דאס איז איין אייגענע, וואו וואלל דאז לאנד דעם עווענען
צו עהרען איינע פייער האלמען. (ג) ועלם יאהרע הינדורף קאנטם דאז נאמליך
דיין פערל בעועען, אין עבען דער צייט דיינען וויינבערג בעשניידען, אונד דאז
פרייטע דאזאן איינזאממעלן. (ד) אים זיבענטען יאהר אבער וואלל דאז לאנד איינע
האזע פייער האלמען, איינע פייער דעם עווענען צו עהרען, דיין פערל וואללעס דאז
ניכט בעועען, דיינען וויינבערג ניכט בעשניידען. (ה) וואס פאן דיינער פאריינען
ערגטע גאנצאממען, דארפסט דאז גיכט איינערנמען, אויך דיא פרייבען דער אונ-
בעשנייטענען וויינשטאקע ניכט איינלעזען, עס וואלל אין דעם לאנדע איין פייער יאהר
זיין

ספר הברית על התורה

יחי יצחק וירכא לאסוף בלי לשנעם ולא יעלה ללבו של יצחק בוא עם קינו, כי ככלל כל וכלל
שמו יכוסה רק על הנהיית יחשוב כחומר מונח אטחי גמול למסע ואני גמתי למעלה כו' וואו
צני אדם השמים אלי ניל עס הכלל וצרכי המותרות אשר ישמח לנס במה יצאנו כו' כל
המסמק בבריתו ולא במותרות או די לו להסריח עובר שובע נפשו ואת היחר יחריס, והששון והשמחה
אשר למו בבריתו היא ימלא שמחה בלבו בחדש האלקים חיים, כאמר נחתי שמחה בלבי ממה
דגס וחירותו רב, ירש נחתי עס זה שלי עמך יותר מעה אשר דגס וחירותו רב כי אני שמח
רק בלבי הסוב ודבוק בך ויש כי הוא הנון לא יזכר הרבה ימי חיו לא ככסילים אשר יצרו
כלל אלף שנים יחיו, ורוב שמחתו של נטון הוא רק אלקים מענה בשמחה לבו, אם יושלל מה
אחיה שמה בזה המענה את אלקים ישמח לבי, ולכלל שלהם שמחה מה זו עושה. וז"ל כי חבואו
אל הארץ אשר אני נותן לכם שתדעו ותזכרו חמיד שאני הנותן לכם הארץ ושליו היא ואין הארץ
שלכם, בואת חבואו ושמחה הארץ שבת לך שתשבת הארץ שבת שביח לך, וכי תאמר אם אינני
שלי לא אפסוד בה מלאכה עושה שש שנים אר מרשע לך לעבוד על אדמתי ואספסם לך את חבואתה,
ולא עוד אלא שיש חיוב למכור האדמה ולא להסליך הכל מוגד, כי יברכך ד' בכל אשר תעשה
עבודת אדמתי קודם היא מזה רבם וביח חובלת עולם גם בזמן הזה. ונראה בהשפעת שבת
שבתו למען הדם כי לי הארץ ומלוואה, וכן אחזיל במלות קצרות, אמר בקביה זרעו שש ושמע
שביעית כדי שתדעו שהארץ שלי וכולם שווים בה בנים זו:

ד"ר

באני שלמדנו לעמוד בנשיון ולהאמין בו יחי כי פניו די אלהיך בן מראשית השנה עד אחרית
ובזה נדע כי ברור הנכר אשר יבנה בדי שנס. אם ישבות מעבודתו יו ד' ית' את הברכה
לו על שלש השנים וארור אשר לא יבנה בדי ויעמוד יומם וליל ולא יעבוד או סוף שימכור ארצו
וסוף שימכור נכסיו עד שימכור את עצמו לנכרי כמו שפירש"י סוף הסדרה וקרא ממנו וממנו
ובזה ירגיל עצמו לבטוח בדי ולקאמין בהשגחתו על כל פרט ופרט, כי כדי תלמיד נכר כוונתו
וגם ילמוד מזה שלא יחושא העשיר על הפני אמר חורש ששנה השביעית כולם שווין יחד עשיר
ואכיון יש להם רשות בגנות ושדות ולאכול לשבעה, כי באמת גם לכל יש חלק בשדה כמוהו, ודי
שנה ותכלה תחן לאל כי שלך היא בשעת השנים שש אחד יהי על אחיך האכיון, ס"ב נתון
תחן לו ולא ירום לבדך עליו (3) עוד מעט, כי לא למולס יהיו ערודים בעבודת אדמתי לזר
תלמיד, רק שנה אחת יהי חסדי לגפשו כאשר יתרוק עול עבודה ימכור בחורש וחכמה (נאמנה)
בנעמים אשר לא ידעו ללמוד ימכורו במלאכת חורש וחכמה ובגין בתים וסבלות למען גם זה לא
יחסר תארץ ישראל חושבי מחשבות עושים במלאכה ימלאו חדשות בעת החופש לזרוע שולם
ותיקנו, ומי שיש בו דעת חורש ימכור רק בחורש ויראם כי זה האושר האמיתי:

ואת עניי חירי' דחקו כמפרשים במלה זו, ויל שפוא מלשון מוכר וכיחור הענין שמצבים
שנחנכו בששית ודאי נזרן עד מלאכה שנה ששית כי מהיית מותר עד ראש השנה, ואמנה
עונים הקטנים שלא הי' יכול לבזר בששית ומאלרו ונחנלו בשביעית, שנאלרו אמר בששית וקרא
דומי דספיה שמעלמו כל חסו ג"כ אחור נאלרו בששית אפי' לא חנלרו בשביעית לך. כך נדע
שביעית יהי לך:

וספרת

באור הבלות

ספיה קאיד. מלה כפיה נ"ל מלשון מספחה היא. וכן ספחנו נא בהחברות אל הנוף והמשחה וקמו שפירע כפ
חורש. וכן יפולע שובע מלשון אל האדמה ממלל לה נקרא כפיה:

15

(חג)

ויסרא

מ

היחיד מתנער מחיי-החול לפרקים קרובים, — בכל שבת, בא שבת באה מנוחה. מתחלת הנפש להשתחרר מכבליה הקשים, ביום הניח ד' לך מעצבך ומרגוז ומן העבודה הקשה אשר עובד בך, ומבקשת היא לה או נתיבות עליונות, חפצים רחנים, כפי טבע-מקורה, טוב להודות לה' ולומר לשמך עליון, להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות, עלי עשור ועלי נבל, עלי הגיון בכנור. ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם! יום קדוש, אשר בו תתגלה נטית האומה — הנטיה של החיים האלהיים כמו שהם — ביחידה, אות היא לאומה, שיש בסגולת נשמתה צד ויכולת להתענג על ה', — ונעם אלהי, המתכנס לנקודה רחנית של נשמה-יתרה, שרוי בלבו של כל יחיד מבניה.

את אותה הפעולה, שהשבת פועלת על כל יחיד, פועלת היא השמטה על האומה בכללה. צרך מיוחד הוא לאומה זו, שהיצירה האלהית נטועה בקרבה באופן בלט ונצחי, כי מזמן לזמן יתגלה בתוכה המאור האלהי שלה בכל מלא זהרו, אשר לא ישביתתו חיי-החברה-של-חול עם העמל והדאגה, הזעף והתחרות אשר להם, למען תוכל להתגלות בקרבה פנימה סהרת נשמתה בכללותה כמו-שהיא. ואם אתה האביריות, המוכרחת להתלוות עם כל סדר של חיי-צבור קבועים, גורמת להקטין את עדינות-החיים המוסרית, והנגוד, המתמיד שבין השמיעה האידיאלית להכרזה של חסד ואמת, חמלה ורחמים, לבין הנגישה והכפיה ולחץ הקפדה של קנין ורכוש, המוכרחים להראות בעולם המעשי, גורם הרחקה לאור האלהי מתכונת הכרתה הצבורית של האומה, שהרחקה זו מפעפעת כארס גם במוסרם של היחידים, — המה הפסקת הסדר החברתי בצדדים ידועים, מתקופה לתקופה, מביאה לאומה זו, כשהיא מסודרת, על מכונה, לידי עליתה העצמית למרומי התכונות הפנימיות שבחיים המוסריים והרחנים, מצד התכן האלהי שבתם, העומד למעלה מכל תכסים וסדר חברתי והוא מעבד ומעלה את הסדריים החברתיים ונותן להם את שלמותם. —

וכשם שנאמר בשבת בראשית, שבת לד', כך נאמר בשביעית: שבת לד', סגולת הארץ וסגולת האומה מתאימות יחד, כשם שהאומה היא מיוחדת להרוממות האלהית במעמקי חייה, כך הארץ, ארץ ד', היא מכשירה את העם היושב עליה בנחלת עולמים, הבאה בברית ובשבועה בבטחון נצח ישראל, המיוסד על הטבע האלהי הקבוע במטבע ארץ-חמדה נפלאה זו, המזווגת לעם זה אשר בחר לו יה לסגולתו. נשמת האומה והארץ יחד פועלות את יסוד היותן, תובעות את תפקידן, להוציא אל הפעל את עריגת קדושתן, בשנת-שבתן, העם פועל בכחו הנפשי על הארץ, זרע ד' מתגלה על-ידי השפעתו הרחנית, והארץ פועלת על העם, להכשיר את תסנתו לפי חפץ חיים אלהיים שלמים בתבניתם.

— שנת-שבתן מוכרחת היא לאומה ולארץ!

שנת שקט ושלוה, באין נוגש ורודה, לא יגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה'. שנת שוין ומרגע, התפשטות הגשמה בהרתבתה אל הישר האלהי המכלכל חיים בחסד, אין רכוש פרטי מסוים ולא זכות קפדנית, ושלום אלהי שורר על כל אשר נשמה באפו, והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולחושבך הגרים עמך, ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכלי. אין חלול-קדש של קפדנות רכוש פרטי בכל תוצאות-יכולה של שנה זו, וחמדת-העשר, המתגלה על-ידי המסחר, משתכחות, לאכלה ולא לסחורה, עין-טובה והוקרה נאמנה באה לכל ברכת ד' אשר בפרי-הארץ, לאכלה ולא להפסד, והאדם חוזר אל טבעו הרענן, עד אשר לא יצטרך לרפואות למחלות, שהן באות

SICHA OF HARAV AHARON LICHTENSTEIN SHLIT"A

THE CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF SHEMITTA

Translated by David Strauss

... There is, however, another side to the sabbatical year, a more essential side, with practical ramifications following from the *mitzvot* of *shemitta*. Here we must note two main realms. The Rambam talks about one of them in his *Moreh Nevukhim* (III:39) – the perfection of society. In the sabbatical and jubilee years, this idea appears in far-reaching form. Whereas *Parashat Behar* highlights the idea that “the land shall keep a sabbath to the Lord,” *Parashat Mishpatim* relates to the sabbatical year in an entirely different context. That *parasha* deals with interpersonal issues, matters of bribery, testimony, judgment, legal claims, and restoring lost property. And then it continues: “Six years you shall sow your land, and shall gather in its fruits; but the seventh year you shall let it rest and lie fallow, that the poor of your people may eat” (*Shemot* 23:10-11). The emphasis here is clear – the help that must be offered to one’s fellow. This help is not merely personal acts of kindness, one person extending a helping hand to another, but rather help on the societal level. A state of equality must be created – where there is no donor and no recipient, no rich and no poor. The land in its entirety, and all the produce, is declared ownerless, “that the poor of your people may eat.” This point stands out prominently in the *Mekhilta* (*mas. De-khaspa*, 20, s.v. *Ve-ha-shevi’it*):

“But the seventh year you shall let it rest.” A person must not say: Why did the Torah say [that we should renounce our rights to the land?] Is it not that the poor should eat? I will bring the produce into my house and distribute it to the poor! Therefore the verse states: “But the seventh year you shall let it rest [and abandon it]” – teaching that he must make breaches [in the walls surrounding his field].

The perfection of society and the striving toward equality, which we have discussed in the context of *shemitta* of the land, are also themes of *shemitta* of money, as raised in *Parashat Re’eh*. It is as if we must all return to our original starting points, and everyone must begin once again from scratch.

We saw above that Shabbat serves the weekdays, while the days of the week also lead up to Shabbat (in the sense of “a taste of the world-to-come” and “a day that will be all sabbath and rest in life everlasting”). In *Bereishit*, the *Rishonim* dispute the meaning of “*shevita*,” rest. On the one hand, *shevita* denotes resting today with the intention of returning to work tomorrow – a sort of recess. According to this, the *shevita* of Shabbat is necessary to enhance the next days’ work. The Radak cites two explanations of *shevita*:

From what did He rest? From all of His work, for after the sixth day, He did not [need to] create anything else. And it says, “*va-yishbot*,”

8

because the Torah speaks in the language of man, for with respect [to God], there is no fatigue, as it is stated: "He faints not, nor is He weary" (*Yeshayahu* 40:28), and He did not create the world with toil. Alternatively, "*va-yishbot*" is intended in the sense of ceasing, as in "You shall put away [*tashbitu*] leaven" (*Shemot* 12:15).

The two understandings of Shabbat are reflected in this disagreement. Perhaps we can also see the two aspects of Shabbat alluded to in the two rationales the verse offers for Shabbat: "And God ended" (*va-yekhal*) – which sets Shabbat as the end-point or pinnacle of creation; "And He rested" (*va-yishbot*) – a temporary recess.

The parallelism between Shabbat and *shemitta* carries through all these aspects. There is a dialectical relationship between Shabbat and the weekdays; Shabbat enhances the mundane weekdays, refreshes man, and recharges his batteries, but, on the other hand, weekday activity is performed for the sake of those Divine spiritual values which Shabbat symbolizes and represents. This dialectical relationship applies to the sabbatical year as well. On the one hand, the sabbatical year allows repose, a year of solemn rest. On the other hand, the *shemitta* year parallels the seventh millenium, God's rest. It is not an introduction to the six years that will follow in the next cycle, but rather a year toward whose values of spiritual awakening and uplifting man must always stride.